

VILIJAM KENT
KRUGER

OBIČNA
MOLITVA

Preveo sa engleskog
Aleksandar Marković

Čarobna
knjiga

Dajani, moja posebna zahvalnost

Srce ima razloge koje razum ne shvata.

Blez Paskal

PROLOG

Sve umiranje tog leta započelo je smrću deteta, dečaka zlatne kose s naočarima kao piksle, usmrćenog na pruzi izvan Nju Bremena u Minesoti, koga je iseklo na komade hiljadu tona čelika zahuktalog preko prerije prema Južnoj Dakoti. Zvao se Bobi Kol. Bio je to dečak milog lika – i pod tim mislim na to da je imao oči koje su se činile pune sanjarija i poluosmeh kao da tek počinje da shvata nešto što je čitav sat pokušavao da objasni. Trebalo je da ga bolje poznajem, da mu budem bolji prijatelj. Živeo je nedaleko od moje kuće i bili smo vršnjaci, ali u školi je bio dva razreda niže od mene, a mogao je da bude i više da nije bilo samilosti nekih učitelja. Bio je to sitan dečak, prostodušan dečak, laka žrtva za dizel-motor lokomotive *Junion Pacifika*.

Bilo je to leto kad je smrt, u svom pohodu, preuzela više oblika. Nesrećan slučaj. Priroda. Samoubistvo. Ubistvo. Mogli biste pomisliti da pamtim tako tragično leto, i zaista ga pamtim, ali ne potpuno. Moj otac je običavao da citira grčkog dramatičara Eshila. „Onaj ko saznaje, mora da pati. Čak i u snu, bol, koji ne zaboravlja, kaplje nam na srce kap po kap, dok u našem očajanju, protiv naše volje, mudrost dođe voljom strašne milosti božje.“

Naposletku, možda je jednostavno bilo takvo leto. Nisam bio stariji od Bobija i tada još nisam shvatao takve stvari. Od tada su prošle četiri decenije, ali nisam siguran ni da sada to potpuno shvatam. I dan-danas provodim mnogo vremena misleći na događaje od tog leta. Na strašnu cenu mudrosti. Na strašnu milost božju.

1

Mesečina je bila jezerce na podu spavaće sobe. Napolju su zrikavci i druge noćne bube davali život tami. Jul još nije bio počeo, ali već je bilo đavolski vruće. Možda sam zato bio budan. Godine 1961. samo su najbogatiji u Nju Bremenu imali klimu. Preko dana se svet većinom borio protiv vrućine navlačeći zavese, a noću su ventilatori uvlačili obećanje svežijeg vazduha. U našoj kući su bila samo dva ventilatora – i nijedan nije bio u sobi koju sam delio s bratom.

Dok sam se prevrtao na čaršavima nastojeći da se udobnije smestim po vrućini, zazvonio je telefon. Moj otac je često govorio da telefonski pozivi usred noći ne znače ništa dobro, ali svejedno se javljao. Cenio sam da je to jednostavno deo njegovog posla, deo stvari koje je moja majka mrzela u njegovom zvanju. Telefon se nalazio na stočiću u hodniku izvan moje sobe. Zurio sam u tavanicu i slušao oštru zvonjavu dok se nije upalilo svetlo u hodniku.

„Da?“

Na drugom kraju sobe Džejk se pomerio na krevetu i čuo sam kako škripi okvir.

Moj otac je rekao: „Ima li štete?“ Zatim je dodao, umorno ali učtivo: „Biću tamo za nekoliko minuta. Hvala ti, Klajve.“

Bio sam na nogama i istrčao u hodnik pre nego što je spustio slušalicu.

Kosa mu je bila u neredu od spavanja, obrazi s plavom senkom neobrijane brade. Oči su mu bile umorne i tužne. Na sebi je imao majicu i prugasti bokserski šorts.

„Vrati se u krevet, Frenk“, rekao mi je.

„Ne mogu“, kazao sam. „Pretoplo je i već sam budan. Ko je to bio?“

„Policajac.“

„Je l' neko povređen?“

„Ne.“ Zažmurio je, pritisnuo i protrljao očne kapke vrhovima prstiju. „Reč je o Gasu.“

„Napio se?“

Klimnuo je glavom i zevnuo.

„U zatvoru je?“

„Vrati se u krevet.“

„Mogu li da pođem s tobom?“

„Rekao sam ti da se vratiš u krevet.“

„Molim te. Neću ti smetati. Ionako više ne mogu da spavam.“

„Tiše malo. Sve ćeš probuditi.“

„Molim te, tata.“

Imao je dovoljno energije da ustane i preuzme svoju dužnost, ali ne i da izdrži nemilosrdni napad trinaestogodišnjaka koji traži pustolovinu usred sparne letnje noći. Rekao je: „Oblači se.“

Džek je sedeo na ivici svog kreveta. Već je bio u šortsu i obuvao čarape.

Rekoh mu: „A kuda bi ti?“

„S tobom i tatom.“ Kleknuo je i počeo da peca patike u tami ispod kreveta.

„Hoćeš, đavola.“

„Rekao si 'đavola'“, kazao je, i dalje pecajući.

„Ne ideš s nama, Haudi Dudi¹.“

Bio je dve godine mlađi od mene i za dve glave niži. Zbog riđe kose, pega i klempavih ušiju poput drški na posudi za šećer ljudi u Nju Bremenu ponekad su ga zvali Haudi Dudi. Kad sam bio zbog nečega ljut na njega, i sâm sam ga zvao Haudi Dudi.

„N-n-ne možeš da mi n-n-naređuješ“, rekao je.

¹ *Howdy Doody* (engl.) – dečak iz animirano-igrane američke televizijske serije (Prim. prev.)

Džejk je gotovo uvek mucao u društvu, ali pored mene je mucao samo kad je bio ljut ili uplašen.

„Ne mogu“, odgovorio sam, „ali mogu da u-u-ubijem boga u tebi kad god 'oću.“

Našao je patike i počeo da ih obuva.

Noć je bila tama duše i biti budan u vreme kada ostatak sveta spava dubokim snom izazivala je grešne žmarce u meni. Moj otac je često ovako izbivao nekim samotnim poslom, ali meni nikad nije bilo dozvoljeno da idem s njim. Ovo je bilo nešto posebno i nisam želeo to da delim sa Džejkom. Ali već sam bio izgubio dragoceno vreme, pa sam odustao od prepirke i obukao se.

Moj brat je čekao u predsoblju kad sam izašao. Nameravao sam da se još malo svađam s njim, ali moj otac se išunjao iz spavaće sobe i zatvorio vrata za sobom. Pogledao je Džejka kao da će reći nešto neprijatno. Umesto toga je uzdahnuo i pokazao obojici da siđemo ispred njega u prizemlje.

Zrikavci su napolju bili podivljali. Svici su lebdeli u nepomičnom crnom vazduhu, trepćući poput sanjivih očiju. Dok smo išli prema garaži, naše senke su klizile pred nama, crni čamci na srebrnom moru mesečine.

„Sedim napred“, kazao je Džejk.

„Ma daj. Ne bi čak trebalo ni da si ovde.“

„Prvi sam rekao.“

Takvo je bilo pravilo. U Nju Bremenu, varoši koju su osnovali i naselili Nemci, poštovala su se pravila. Ipak sam se bunio dok se nije umešao otac. „Džejk je prvi rekao“, kazao je. „Kraj priče, Frenk.“

Ukricali smo se u automobil, *pakard kliper 1955* boje graška iz konzerve, kome je moja majka dala ime Lizi. Krstila je svaki automobil koji smo imali. *Studebejker* je zvala Zelda. *Pontijak star čif* bio je Mala Lulu, po liku iz stripa. Bilo ih je još, ali joj je omiljeni – svima nama osim mom ocu – bio taj *pakard*. Bio je ogroman, moćan i elegantan. Bio je poklon od mog dede i izvor svađe između njihovih

roditelja. Iako to nikad nije otvoreno rekao, verujem da je mom ocu vredalo ponos da prihvati tako ekstravagantan poklon od čoveka koga nije naročito voleo i čije je vrednosti otvoreno kritikovao. Već sam tada shvatao da je moj deda smatrao mog oca gubitnikom i nedovoljno dobrim za moju majku. Večere s njima dvojicom za istim stolom obično su bile nepogoda u najavi.

Izvezli smo se u Dolove, kako smo zvali deo Nju Bremena gde smo živeli. Prostirao se duž reke Minesote, ispod Visova, gde su obitavale bogate porodice. Mnogo ljudi koji su živeli iznad nas nisu bili bogati, ali u Dolovima nije živio baš niko s novcem. Prošli smo pored kuće Bobila Kola. Bila je u tami kao i sve druge pored kojih smo prošli. Pokušao sam da nekako dokonam njegovu smrt, koja se dogodila dan ranije. Nikad nisam poznavao klinca koji je umro i bio je to neprirodan i zlokoban osećaj, kao da je Bobija Kola zgrabila nekakva ala.

„Je li Gas u n-n-nevolji?“, upitao je Džejk.

„Pomalo, ali ništa ozbiljno“, odgovorio je moj otac.

„Nije ništa razbio?“

„Ovog puta ne. Potukao se s nekim.“

„To često radi.“

„Samo kad je pijan“, rekao sam sa zadnjeg sedišta. Nalaženje izgovora za Gasa obično je bila dužnost koja je dopadala mom ocu, ali on je bio primetno ćutljiv.

„Onda je često pijan“, rekao je Džejk.

„Dosta.“ Moj otac je podigao ruku i umuknuli smo.

Provezli smo se Ulicom Tajler i skrenuli u Glavnu. Varoš je bila mračna i puna primamljivih mogućnosti. Poznavao sam Nju Bremen koliko i svoje lice, ali stvari su noću bile drugačije. Varoš je nosila drugo lice. Gradski zatvor nalazio se na glavnom trgu. Bila je to druga najstarija zgrada u Nju Bremenu, posle Prve evangelističke luteranske crkve. Obe su bile sagrađene od granita iskopanog odmah izvan varoši. Moj otac se parkirao ukoso ispred zatvora.

„Vas dvojica ostanite ovde“, rekao je.

„Moram u toalet.“

Uputio mi je ubistven pogled.

„Žao mi je, ne mogu više da trpim.“

Tako je lako popustio da sam znao da mora biti mrtav umoran.
„Hajde, onda. I ti, Džejk.“

Nikad nisam bio u zatvoru, ali je to bilo mesto koje mi je uvek raspaljivalo maštu. Ispostavilo se da to je bila mala siva soba, osvetljena neonkama i u mnogome slična uredu za nekretnine mog dede. U njoj je bio par pisaćih stolova, orman za dokumenta i oglasna tabla s poternicama, ali se duž istočnog zida nalazila i ćelija za pritvor, s rešetkama i zatvorenikom.

„Hvala što ste došli, gospodine Drame“, rekao je policajac.

Rukovali su se. Tata nas je predstavio. Pozornik Kliv Blejk izgledao je mlađe od mog oca i nosio je naočare sa žičanim okvirom, a iza njih su bile oči uznemirujuće otvorenog pogleda. Iako je bila sredina pakleno vlažne noći, izgledao je čisto i uredno u svojoj uniformi.

„Malo je kasno za vas dečake da budete napolju, zar ne?“

„Nismo mogli da spavamo“, rekao sam policajcu. „Pretoplo je.“

Džejk nije ništa rekao, što je bila uobičajena strategija kad je zentao da bi mogao zamucati u društvu.

Prepoznao sam onoga u ćeliji. Moris Engdal. Mućak. Crna kosa začesljana u pačji rep i ljubav prema crnim kožnim jaknama. Bio je godinu dana stariji od moje sestre, koja je bila upravo položila maturu. Engdal nije završio školu. Priča koju sam čuo glasila je da je bio izbačen zato što se iskenjao u kasetu devojke koja je odbila da izađe s njim. Vozio je najšmekerskiju mašinu koju sam ikada video. Crni *ford djus kupe* 1932, sa samoubilačkim vratima, blistavom hromiranom prednjom maskom, debelim gumama i plamenovima naslikanim na bokovima tako da je dužinom automobila tekla vatra.

„Gle, vidim li ja to Frankenštajna i Haudija D-D-D-Dudija?“, rekao je. Imao je masnicu na oku i reči su mu izlazile zamućene kroz

naduvenu usnu. Upiljio se zlim očima kroz rešetke u Džejka. „K-k-kako ide, retardirani?“

Džejka su zbog mucanja nazivali svakojakim imenima. Kapirao sam da je to moralo da ga pogađa, ali obično bi samo začutao i zurio.

„Džejk nije retardiran, gospodine Engdale“, tiho je rekao moj otac. „On samo muca.“

Bio sam iznenađen što tata poznaje Morisa Engdala. Nisu se baš kretali u istim krugovima.

„S-s-sereš?“, rekao je Engdal.

„Sad je dosta, Morise“, kazao je pozornik Blejk.

Moj otac više nije obraćao pažnju na Engdala i upitao je pozornika šta se dogodilo.

Ovaj je slegnuo ramenima. „Dva pijanca, pogrešna reč. Kao kad baciš šibicu na benzin.“

„Ja nisam pijanac.“ Engdal je sedeo zgrbljen na ivici dugačke metalne klupe i zurio u pod kao da razmatra da li bi bilo pametno da se tamo ispovraća.

„I nije dovoljno star da bi bio u baru, Klive“, primetio je moj otac.

„Popričaću sa onima kod *Rouzi* o tome“, odgovorio je pozornik.

Iza vrata na zadnjem zidu čulo se puštanje vode iz kotlića.

„Velika šteta?“, upitao je moj otac.

„Uglavnom na Morisu. Bili su izašli na parking.“

Vrata na zadnjem zidu su se otvorila i izašao je muškarac koji je još petljao oko šlica.

„Dojle, upravo sam pričao ovim ljudima kako si priveo Engdala i Gasa.“

Drugi čovek je seo i podigao noge na sto. Nije bio u uniformi, ali po njegovom odomaćenom ponašanju u zatvoru shvatio sam je i on policajac. Rekao je: „Da, bio sam van dužnosti kod *Rouzi*. Posmatrao sam ih kako se kače u baru, razmenjujući uvrede. Kad su izašli, odlučio sam da je vreme da prekinem zabavu.“

Moj otac se obratio pozorniku Blejku: „Je li u redu da sada odvezem Gasa kući?“

„Naravno. Pozadi je.“ Policajac je posegnuo u fioku pisaćeg stola za ključevima. „Bogu je plakati zbog malog Kola. Čuo sam da ste juče veći deo dana proveli s njegovima.“

„Da“, rekao je moj otac.

„Moram da kažem da ne bih nipošto menjao svoj posao za vaš.“

„Znate, cela stvar me je naterala da se zapitam“, rekao je Dojl, policajac van dužnosti. „Tog malog sam stotinama puta video tamo na šinama. Voleo je vozove, valjda. Ne ide mi u glavu kako je uspeo da strada od voza.“

Pozornik Blejk je pitao: „Kako to misliš?“

„Razgovarao sam sa Džimom Gantom. Bio je prvi zamenik na licu mesta. Gant je rekao da se činilo kao da je dečak samo sedeo na šinama. Nije se ni pomerio kad je naišao voz. Zaista čudno, zar ne? Nije bio gluv.“

„Možda je bio retardiran kao naš Haudi Dudi ovde“, rekao je Engdal iz ćelije. „Nije imao dovoljno pameti da makne dupe s tih šina.“

Dojl reče: „Još jedna reč i dolazim tamo da te oderem.“

Pozornik Blejk je našao ključeve koje je tražio i zatvorio fioku. „Hoće li to istraživati?“

„Koliko ja znam, neće. Vodi se kao nesrećan slučaj. Nema svedoka da kažu drugačije.“

„Vi, dečaci, ostanite ovde. A ti, Morise, pripazi na ponašanje“, kazao je pozornik Blejk.

Moj otac je upitao: „Je li u redu da moj sin upotrebi vaše kupatilo, Klive?“

„Naravno“, odgovorio je pozornik. Otključao je metalna vrata na zadnjem zidu i poveo mog oca unutra.

Nisam morao u kupatilo. Bio je to samo trik da uđem u zatvor. Plašio sam da bi Dojl mogao da pravi pitanje oko toga, ali činilo se da ga nimalo ne zanima.

Džejk je uporno zurio u Engdala. Ubilačkim pogledom.

„Šta bleneš, retardirani?“

„On nije retardiran“, rekao sam.

„Ma da, ni tvoja sestra nema zečju usnu, a čale ti nije prokleti slabić.“ Naslonio je glavu na zid i zažmurio.

Upitao sam Dojla: „Šta ste hteli da kažete onim o Bobiju?“

Bio je visok, vitak i izgledao žilav kao suva pršuta. Imao je vojnički kratku kosu i glava mu se sjajila od znoja zbog noćne vrućine. Uši su mu bile jednako velike kao Džejkove, ali nije bio tip koga bi bilo ko pri zdravoj pameti usudio da nazove Haudijem Dudijem. Rekao je: „Poznajesh ga?“

„Da.“

„Fin klinac, zar ne? Ali malo spor u glavi.“

„Dovoljno spor da se ne skloni onom vozu“, rekao je Engdal.

„Umukni, Engdale.“ Dojl je ponovo pogledao u mene. „Igraš se tamo na pruži?“

„Ne“, slagao sam.

Pogledao je Džejka. „Ti?“

„Ne“, odgovorio sam umesto Džejka.

„Dobro je. Jer tamo ima skitnica. Ljudi koji nisu kao pristojan svet u Nju Bremenu. Ako vam neki od tih ljudi ikad priđe, odmah dođite da mi kažete. Tražite pozornika Dojla.“

„Mislite da se to dogodilo Bobiju?“ Bio sam zapanjen. Nikad mi ne bi palo na pamet da njegova smrt nije bila nesrećan slučaj. Ali ja nisam bio istreniran policajac kao pozornik Dojl.

Počeo je da pucka zglobovima prstiju, jednim po jednim. „Samo kažem da se pazite tipova koji lutaju duž pruge. Jasno?“

„Da, gospodine.“

„Goblini će vas srediti ako ne pripazite“, rekao je Engdal. „Oni vole mlado meso kao što ste ti i retardirani.“

Dojl je ustao. Otišao je do ćelije i dao znak Morisu Engdalu da priđe rešetkama. Engdal se celim telom pilepio za klupu i uza zid.

„Tako sam i mislio“, rekao je Dojl.

Metalna vrata su se otvorila i na njima se pojavio pozornik Blejk. Moj otac je išao za njim. Pridržavao je Gasa, koji se teturao. Gas je izgledao pijanije nego Engdal, ali se na njemu nije videla nikakva ozleda.

„Stvarno ga puštate?“, rekao je Engdal. „To je prokleta nepravda.“

„Zvao sam tvog oca“, kazao je policajac. „Rekao mi je da će ti prijati noć u zatvoru. Žali se njemu.“

„Otvori nam vrata, Frenk“, rekao je moj otac, a onda pogledao pozornika. „Hvala ti, Klive. Cenim ovo.“

„Ovako je najjednostavnije. Ali moraš da pripaziš šta radiš, Gase. Šef gubi strpljenje s tobom.“

Gas se pijano nacerio. „Ako 'oće da razgovara sa mnom, reci mu da ću to rado raspraviti s njim uz pivo.“

Pridržao sam vrata, a moj otac je izvukao Gasa napolje. Okrenuo sam se prema Morisu Engdalu, koji je sedeo tamo na tvrdoj klupi. Sada, četrdeset godina kasnije, shvatam da sam video klinca ne mnogo starijeg od sebe, mršavog, besnog, slepog, izgubljenog i ni prvi ni poslednji put zatvorenog iza gvozdених rešetaka. Verovatno je trebalo da prema njemu osetim nešto drugo osim mržnje. Zatvorio sam vrata.

Kod automobila se Gas odjednom uspravio i okrenuo prema mom ocu. „Hvala, kapetane.“

„Ulazi u kola.“

„A moj motocikl?“, rekao je Gas.

„Gde je?“

„Tamo, kod *Rouzi*.“

„Možeš da odeš po njega sutra, kad budeš trezniji. Ulazi u kola.“

Gas se malo zanjihao. Pogledao je uvis prema mesecu. Lice mu je bilo bez krvi na bleđoj svetlosti. „Zašto on to radi, kapetane?“

„Ko?“

„Bog. Zašto uzima najnevinije?“

„Na kraju nas sve uzme, Gase.“

„Ali zašto dete?“

„Jeste li se zato dokačili? Zbog Bobija Kola?“

„Engdal ga je nazvao retardiranim, kapetane. Rekao je da je bolje što je mrtav. Nisam mogao da pustim da to prođe.“ Gas je pomalo izbezumljeno odmahnuo glavom. „Zašto to radi, kapetane?“

„Ne znam, Gase.“

„Zar to nije tvoj posao? Da znaš sve te pizdarije?“ Gas je izgledao razočarano, a zatim je rekao: „Mrtav. Šta to znači?“

Javio se Džejk. „To znači da neće morati da b-b-brine zbog toga što m-m-mu se svi rugaju.“

Gas je zurio u Džejka i treptao. „Možda si u pravu. Možda je to razlog. Šta ti misliš, kapetane?“

„Moguće je.“

Gas je klimnuo glavom kao da ga je to zadovoljilo. Nagnuo se prema otvorenim vratima automobila kao da će sesti pozadi, ali je, umesto toga, ostao da stoji, grozno rigajući.

„E, bre, Gase. Svuda po sedištu“, rekao je moj otac.

Gas se uspravio i izvukao kraj košulje iz pantalona da obriše usta. „Izvini, kapetane. Prevarilo me.“

„Sedi napred“, kazao je moj otac. Okrenuo se prema meni. „Frenk, ti i Džejk ćete morati peške kući. Imaš li neki problem s tim?“

„Ne, gospodine. Ne brini za nas. Ali možemo li da ponesemo ćuskiju iz prtljažnika? Radi zaštite.“

Nju Bremen nije bio varoš gde vam je potrebna ćuskija radi zaštite, ali sam ja klimnuo glavom prema Džejku, koji je malo prebledeo zbog toga što će morati peške do kuće po tom mraku, i otac je razumeo. Otvorio je prtljažnik i dodao mi ćuskiju. „Ne zadržavajte se usput“, rekao je.

Seo je za volan. „Ako budeš morao ponovo da povратиš, Gase, povрати kroz prozor. Jasno?“

„Jasno i glasno, kapetane.“ Živo se osmehnuo i podigao ruku da nas pozdravi kad je moj otac pokrenuo automobil.

Stajali smo pod mesecom na pustoj raskrsnici. Gradski zatvor bio je jedina osvetljena zgrada koju smo mogli da vidimo. Na drugoj strani travnjaka sat na zgradi suda odbrojao je četiri zvona.

„Za sat vremena će svanuti“, rekao sam.

„Ne želim da pešačim do kuće“, odvratio je Džejk. „Umoran sam.“

„A ti ostani tu.“

Pošao sam dalje. Trenutak kasnije Džejk je pošao za mnom.

Nismo pošli kući. Ne najkraćim putem. Na ćošku sa Sendstonom skrenuo sam s Glavne ulice.

„Kuda ćeš?“, pitao je Džejk.

„Videćeš.“

„Hoću kući.“

„U redu. Idi kući.“

„Neću sam da idem kući.“

„Onda dođi. Svideće ti se, kunem se.“

„Šta to?“

„Videćeš.“

Blok dalje od glavne ulice, na ćošku sa Ulicom Volnat, nalazio se bar s natpisom iznad vrata. *Kod Rouzi*. Na parkingu je bio *indijen čif* '53 s prikolicom. Gasov motocikl. Tamo je bio parkiran samo još jedan automobil. Crni *djus kupe* s plamenovima duž bokova. Prišao sam tom lepotanu i potrošio trenutak s divljenjem prešavši rukom po zaobljenju iznad prednjeg točka, gde je srebrna zmija mesečine projurila preko crnog auto-laka. Onda sam se odmakao, zamahnuo ćuskijom i razbio levi far.

„Šta to radiš?“, uzviknuo je Džejk.

Otišao sam do drugog fara i ponovo je zvuk lomljenja stakla narušio tišinu noći.

„Hajde“, rekao sam i pružio bratu ćuskiju. „Zadnja svetla su tvoja.“

„Ne“, kazao je.

„Tip te je nazvao retardiranim. Tebe i Bobija Kola. Za Erijel je rekao da ima zečju usnu, a za tatu da je slabić. Ne želiš da polomiš nešto na njegovim kolima?“

„Ne.“ Pogledao je u mene, pa u ćuskiju i na kraju u automobil. „Pa, možda.“

Pružio sam čarobni štapić osвете Džejku. Otišao je do zadnjeg dela voljene makine Morisa Engdala. Još jednom me je pogledao kao da traži dozvolu i zamahnuo ćuskijom. Promašio je, udario u metal i ćuskija mu je izletela iz ruku.

„Bože“, rekao sam. „Kako si smotan.“

„Daj da pokušam ponovo.“

Podigao sam ćuskiju i pružio mu je. Ovog puta je uspeo i odskočio je kad je poletelo crveno staklo. „Mogu li i drugi?“, zamolio je.

Kad je završio, odmakli smo se diveći se svom delu sve dok nismo čuli kako se otvaraju vrata kuće prekoputa i kako neko viče: „Hej, šta se tamo događa?“

Zaždili smo niz Sendston do Glavne i njome prema Tajleru. Nismo stali dok nismo izbili na Dolove.

Džejk se savio i uhvatio za rebra. „Ovde me steglo“, produhtao je.

I ja sam teško disao. Obgrlio sam ga oko ramena. „Bio si sjajan tamo. Pravi Miki Mantl.“

„Misliš da ćemo imati nevolja?“

„Koga briga? Zar ti nije prijalo?“

„Aha“, rekao je Džejk. „Jako mi je prijalo.“

Pakard je bio na parkingu crkve, prekoputa naše kuće. Iznad ulaza na boku kuće gorela je svetlost i zaključio sam je tata još unutra i da smešta Gasa u krevet. Spustio sam ćuskiju na haubu *pakarda* i otišli smo do vrata, koja su se otvorila prema stepenicama do podruma crkve, gde je Gas imao sobu pored grejnog kotla.

Gas nam nije bio rod, ali je na neki čudan način bio deo porodice. Borio se u Drugom svetskom ratu pored mog oca, koji je govorio da ih je to iskustvo zbližilo više nego rođenu braću. Ostali su u vezi

i kad god bi nam tata pomenuo svog starog prijatelja, to je obično bilo da prijavi još jednu u dugom nizu brljotina. A onda, jednog dana ubrzo pošto smo se preselili u Nju Bremen, Gas se pojavio na našem pragu, pripit, bez posla i sa čitavom imovinom naguranom u prikolicu motocikla. Moj otac ga je primio, našao mu mesto gde će živeti, našao mu posao i Gas je od tada bio s nama. Bio je izvor velikih razmirica između mojih roditelja, ali samo jedan od mnogih. Džek i meni bio je beskrajno drag. Možda zato što je s nama razgovarao kao da nismo samo deca. Ili zato što nije imao mnogo i činilo se da ne želi više – i nije se činilo da ga brinu nesigurne okolnosti u kojima se nalazio. Ili zato što bi povremeno popio neku više i uvalio se u nevolju iz koje bi ga moj otac, predvidljivo, izvukao, što ga je činilo sličnijim greškama sklonom starijem bratu nego odrasloj osobi.

Njegova soba u podrumu crkve nije bila bogzna šta. Krevet. Komoda. Noćni stočić i svetiljka. Ogledalo. Niski orman s tri police pune knjiga. Na betonski pod svoje sobe stavio je crveno ćilimče da joj doda malčice boje. Na nivou tla nalazio se prozor, ali kroz njega nije prolazilo previše svetlosti. Na drugom kraju podruma nalazilo se malo kupatilo, koje su tata i Gas sami ugradili. Tamo smo ih i pronašli. Dok je Gas klečao nad šoljom i povraćao, moj otac je stajao iza njega i strpljivo čekao. Džek i ja smo ostali pod golom sijalicom na sredini podruma. Činilo se da nas otac ne primećuje.

„I dalje riga“, šapnuo sam Džeku.

„Riga?“

„Znaš već, r-i-g-a“, rekao sam i izgovorio reč kao da i sam povraćam.

„To bi bilo to, kapetane.“ Gas je uz malo muke ustao i moj otac mu je pružio mokru krpu da obriše lice.

Moj otac je pustio vodu i poveo Gasa u njegovu sobu. Pomogao mu je da skine uprljanu košulju i pantalone. Gas je legao na krevet. Na sebi je imao samo potkošulju i šorts. U podrumu je bilo svežije nego napolju i moj otac je prebacio prekrivač preko svog prijatelja.

„Hvala, kapetane“, promrmeljao je Gas dok su mu se sklapale oči.

„Spavaj.“

Gas je tada rekao nešto što nikad ranije nisam čuo od njega. Rekao je: „Kapetane, i dalje si kućkin sin. Uvek ćeš biti.“

„Znam, Gase.“

„Oni su svi mrtvi zbog tebe, kapetane. I uvek će biti.“

„Spavaj sad.“

Gas je gotovo odmah zahrkao. Moj otac se okrenuo prema mestu gde smo stajali. „Hajde, i vi u krevet“, rekao je. „Ja ću ostati još malo.“

„Kola su puna bljuvotine“, rekao sam. „Mama će podivljati.“

„Ja ću to srediti.“

Moj otac se popeo u crkvu. Džejk i ja smo izašli na pobočna vrata. Još nisam bio spreman da okončam noć. Seo sam na stepenice ispred crkve i Džejk je seo pored mene. Bio je umoran i naslonio se na mene.

„Šta je Gas hteo da kaže?“, pitao je. „Da ih je tata sve ubio. Šta mu je to značilo?“

I sâm sam se to pitao“, kazao sam. „Ne znam.“

U krošnjama su počele da se javljaju ptice. Na nebu iznad brda koja su ovenčavala dolinu reke Minesote video sam tanku liniju rumenila koja je najavljivala zoru. Video sam još nešto. Na drugoj strani ulice poznata figura odvojila se od zaklona žbunova ljiljana na obodu našeg dvorišta. Posmatrao sam svoju stariju sestru kako se prikrada preko travnjaka i ušunjava na vrata iza kuće. O, sve tajne noći.

Sedeo sam na stepenicama crkve svog oca razmišljajući o tome koliko volim tamu. Ukus onoga što je nudila sladak na jeziku moje mašte. Uzbudljivi žalac prekršaja na mojoj savesti. Bio sam grešnik. Pouzdano sam to znao. Ali nisam bio sam. A noć nam je svima bila saučesnica.

Rekao sam: „Džejk?“ Ali on nije odgovorio. Bio je zaspao.

Moj otac će se još dugo moliti. Bilo je prekasno da legne i prerano da sprema doručak. Bio je čovek s jednim sinom koji je mucao i drugim verovatno na putu da postane maloletni prestupnik, ćerkom sa zečjom usnom koja se noću iskradala bog će ga znati kuda i ženom koja je prezirala njegovo zanimanje. Znao sam, međutim, da se ne moli ni za sebe ni za ikoga od nas. Najverovatnije se molio za roditelje Bobija Kola. I za Gasa. A verovatno i za šupčinu po imenu Moris Engdal. Molio se za njihove duše. Molio se, valjda, za strašnu božju milost.